

Hoogtijden

• door Kees Fieggen

voor de Heer

HET JAAR ZOALS WIJ DAT KENNEN IS NIET HETZELFDE ALS WAT WE IN DE BIJBEL LEZEN. IN ISRAËL WERD HET JAAR ANDERS BELEEFD, MET EEN ZEVENTAL FEESTEN ALS VASTE ANKERPUNTEN. DOOR HET BOEK WAKE UP HEBBEN VEEL CHRISTENEN WELLICHT VOOR HET EERST KENNIS GEMAAKT MET DE JOODSE INDELING VAN HET JAAR EN MET DE BETEKENIS VAN DE FEESTEN ZOALS DIE DOOR GOD AAN ISRAËL WERDEN OPGEDRAGEN. DAT BOEK IS LEERZAAM, MAAR ROEPT OOK EEN AANTAL VRAGEN OP. VANUIT HET BOEK LEVITICUS WIL IK PROBEREN IN EEN AANTAL ARTIKELEN DE BETEKENIS VAN DE FEESTEN DES HEREN VANUIT DE BIJBEL TOE TE LICHTEN. DIT EERSTE ARTIKEL GAAT OVER DRIE FEESTEN DIE MET ELKAAR VERVLOCHTEN BLIJKEN TE ZIJN.

Het boek Leviticus

Voordat we ingaan op de feesten zelf, is het goed iets te zeggen over het boek dat ze beschrijft. Leviticus is een boek over gemeenschap met de Here God. Het begint met het spreken van de Here tot Mozes vanuit de tent der samenkomst op het moment dat Zijn Heerlijkheid de pas opgerichte tabernakel heeft vervuld. Het uit Egypte verlost volk heeft ondanks het maken van het gouden kalf zijn Verlosser in het midden wonen - net als zichzelf in een tent, maar wel: *de* Tent, de Tabernakel. Voordat er maar sprake kan zijn van wijding van de Tabernakel en van de priesters, nodigt de Here zijn volk uit om naar Hem toe te komen met de offergaven van hun hart: Hij wil gemeenschap met iedereen die Hem dank en eer wil brengen. Wel blijkt Hij de Heilige Israëls te zijn: hun gedrag zal anders moeten zijn dan wat ze kennen uit Egypte en dan wat ze zullen zien in Kanaän (18:2), want de Aanwezigheid van de Here zal hen heiligen - en dat zal speciaal voor de priesters gelden (H 21 en 22).

De feesten

In H 23 vinden we de instructies voor de feesttijden van de Heer. Toen Mozes en Aäron de eerste keer voor de farao stonden, was de boodschap dat farao Israëel moest laten gaan om ter ere van de Heer een feest in de woestijn te vieren. Het feest rond het gouden kalf was echter duidelijk niet tot eer van de Heer. Daarna deden ze al hun sieraden af en werden

goud, zilver en juwelen de Heer gewijd. In de woestijn zal mopperen in ongelof het thema van hun verblijf zijn. We lezen maar eenmaal van het vieren van een feest voor de Heer (Num.9, waar ik later bij het Pascha op terug kom). Maar Gods plan wordt hoe dan ook uitgevoerd en in Leviticus kijkt God alvast vooruit naar het moment dat Hij hen in het land gebracht zal hebben. De meeste feesten hebben een duidelijk verband met het leven in het land en met de oogst. Jaar op jaar zullen er telkens dezelfde feesttijden zijn en Hij geeft hen daarvoor alvast de instructies. De eerste les die we in dit boek leren, is dat Hij graag in het midden van Zijn volk wil wonen, maar wel op Zijn voorwaarden. Het staat ons niet vrij om onze eigen manier van offeren of feestvieren te bedenken. Daar zijn goede redenen voor, want alles wat Hij aan instructies geeft, is rijk aan betekenissen: we missen heel wat diepte als we de dingen op eigen manier vorm willen geven. De Heer zegt: het zijn *mijn feesttijden* (Lev.23:2), ook wel vertaald als *hoogtijden*: Hij is steeds het middelpunt van het feest.

Drie manieren van lezen

De feesten hebben meerdere lagen, zoals vaak in de Schrift. Ten eerste verwijst elk feest naar een concrete gebeurtenis (zo verwijst het Pascha naar het slachten van het pesach-lam en de uittocht uit Egypte), ten tweede is er een geestelijke betekenis (de ongezuurde broden worden door Paulus op ons >>

leven toegepast) en ten derde is er een profetisch vergezicht aan verbonden: elk feest heeft een specifieke vervulling in de toekomst (zoals het feest van de eerstelingsgarf in de opstanding van Christus werd vervuld). Bij het zoeken naar de verschillende lagen is het van groot belang steeds de Schrift zelf te laten spreken. Soms kunnen andere bronnen ons helpen iets meer te begrijpen hoe de feesten gevierd werden (of worden) om zo meer licht te werpen op bepaalde gebeurtenissen en uitspraken in het NT. Maar altijd moeten we ons laten terugleiden naar wat de Bijbel ons leert: dat is ons vaste kompas¹.

Een nieuw begin met het Pascha

Het Pascha is wellicht het bekendste Joodse feest voor christenen. Het historische feit is het slachten van het lam dat drie dagen in huis was geweest, het bloed strijken aan de deurpost (aan de buitenkant) en het vlees ervan braden met bittere kruiden. Achter het bloed moesten ze schuilen zodat de eerstgeborenen in hun huizen niet onder het oordeel van God zouden vallen: God zou *voorbijgaan* - dat is de betekenis van *Pascha*. Let wel: zowel de Israëlieten als de Egyptenaren ontmoetten hier een oordelend God en allen waren schuldig. Maar: *als Ik het bloed zie, ga Ik u voorbij*. God is rechtvaardig in het sparen van zijn volk, omdat Hij het vergoten bloed zag. Het slachten en eten van het lam was niet genoeg: het was nodig om het bloed aan de buitenkant van de deurpost te strijken - in gehoorzaamheid.

Daar hoorden de ongezuurde broden bij: de Israëlieten zouden overhaast uit Egypte moeten vertrekken zonder tijd te hebben het deeg te laten verzuren (waarbij bacteriën in het deeg het zouden laten rijzen). Door het oordeel maakte God scheiding tussen hen die wel en hen die niet schuilden achter het bloed en zo trok Israël uit Egypte, waarna de doortocht door de Rode Zee de scheiding definitief maakte. Lees daarvoor Ex.12 en 13.

In de woestijn is het feest mogelijk maar eenmaal gevierd, als een duidelijke opdracht van de Heer een jaar na de uittocht (Num.9). De volgende maal dat we ervan lezen, is na de intocht in het land: precies veertig jaar na het originele Pascha hebben ze het opnieuw in het land gevierd. Om dat te

¹ De uitleg van Rabbi's (in de Talmud bv) kunnen ons nooit wezenlijk helpen in onze zoektocht. Joodse Schriftgeleerden hebben (zolang ze hun Messias niet hebben leren kennen) een bedekking over hun hart (2Kor.3:15) en zijn niet wezenlijk in staat de Schrift te begrijpen. Apocriefe en pseudepigrafische boeken (zoals Jubileeën) brengen ons ook niet verder: ze zijn niet voor niets buiten de Bijbel gebleven (want de Heer waakt over zijn Woord). Een boek als Jubileeën bevat ook enkele zeer bedenkelijke elementen (zo wordt het uitmoorden van Simeon door Simeon en Levi in dat boek hen tot gerechtigheid gerekend).

kunnen doen, moesten de mannen wel eerst besneden worden: dat was in de woestijn nooit gebeurd (Joz.5:2-10) en alleen besnedenen mochten van het Pascha eten (Ex.12:48). Ook in de opdracht tot herdenking van dit gebeuren lijkt de Heer er al van uit te gaan dat dit feest pas in het land regelmatig gevierd zou worden (Ex.12:19 en 25). In de woestijn hebben ze eerder naar Egypte terug verlangd dan dat ze de uittocht hebben gevierd ...

De vervulling

Het Pascha is duidelijk vervuld door het sterven van de Heer Jezus aan het kruis. De leiders van het volk wilden Jezus niet op het feest grijpen en doden (Mat.26:4,5), maar dat gebeurde juist wel. Ruim drie jaar heeft zijn optreden in Israël geduurd, net als de Israëlieten het lam voor dat eerste Pascha ruim drie dagen in huis hebben gehad (Ex.12:3-6). In die tijd hadden ze alle tijd om vast te stellen dat dit Lam werkelijk gaaf was (Ex.12:5). Destijds vielen de drie dagen van dikke duisternis voor de Egyptenaren samen met de dagen dat ze het lam in huis hadden - en ze hadden licht. Zo

was in die ruim drie jaar het Licht van de wereld in hun midden en werd heel wat duisternis verdreven (zieken werden genezen en duivelen uitgedreven). Maar de duisternis van de zonde werd door onze Heer op het kruis op een indringende manier beleefd tijdens drie uren van duisternis. Merk op dat het lam destijds op de *tiende dag* apart gezet en in hun huis werd genomen - niet al op de eerste dag. Het was een *gaaf* lam. Tien is het getal van de menselijke verantwoordelijkheid (tien vingers en tien tenen); het staat voor de periode voordat de Heer zijn optreden begon, een tijd waarin Hij toenam in *wijsheid en grootte en gunst bij God en mensen* (Luk.2:52). Toen Hij door Johannes gedoopt werd, kon een stem uit de hemel dan ook zeggen: *U bent mijn geliefde Zoon, in U heb ik welbehagen gevonden* (Luk.3:22). Als een volkomen gaaf Lam van God (Joh.1:36) kon Hij aan Israël worden voorgesteld: zo konden zij Hem "in huis nemen".

De vervulling van het Pascha is heel wat groter en veelomvatter dan de schaduw. Destijds ging het alleen om het oordeel van dat moment, nu gaat het om het eeuwig oordeel. En natuurlijk is het Lam van God van veel grotere waarde dan het lam dat de kinderen Israëls in huis namen - voor elk gezin een lam, terwijl het Lam van God voor allen voor alle tijden eens voor altijd is geslacht. Wat blijft, is het persoonlijk toepassen van het bloed van het Lam: ieder moet dit zelf aan de deurposten van zijn hart strijken, in het besef dat Hij in *mijn* plaats stierf.

In Luk.22:7 lezen we: *de dag nu van de ongezuurde broden kwam, waarop het Pascha moest worden geslacht*. Voordat Hij zou lijden, wilde Hij heel graag met zijn discipelen het Pascha eten (Luk.22:15) en bij deze maaltijd stelde Hij die andere maaltijd in, die herinnert aan zijn sterven aan het kruis: *mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt ...* Daarmee geeft de Heer zelf aan dat met het sterven aan het kruis Hij het Pascha vervult: profetisch verwijst dit feest naar wat wij Goede Vrijdag zijn gaan noemen. Zijn sterven vindt dan vervolgens plaats op het negende uur: op het moment dat in de tempel het reukoffer werd gebracht en volgens sommigen zelfs op het moment dat veel paaslammeren werden geslacht in de voorhof². Het bloed van al die lammeren (dat waren er in die tijd zo'n 250.000, zodat er ongeveer een miljoen liter bloed

2 Of de kruisiging werkelijk op die vrijdag of al op de donderdag ervoor heeft plaatsgevonden en wel of niet op hetzelfde moment als de lammeren voor het Pascha werden geslacht, wordt hier niet besproken. Voor beide visies zijn argumenten aan te voeren.

vloeide³) werd met water het Kidron dal in gespoeld, wat ons doet denken aan het feit dat er bloed en water uit de zijde van de Heer stroomde toen de soldaat er met een speer in stak.

Door de vervulling van het Pascha op het kruis wordt ook het feest van de ongezuurde broden vervuld. In de eerste plaats was de Heer Jezus zelf ongezuurd. In de tweede plaats is de zonde geoordeeld op het kruis en is een leven zonder zonde binnen bereik gekomen: in principe zijn alle verlost en ongezuurd (1Kor.5:7). De volkomen vervulling daarvan wacht nog: dat is pas het geval als we werkelijk helemaal het land zijn binnen gegaan. De broden waren bij de uittocht uit Egypte ongezuurd door de haast waarmee ze vertrokken: haastig op weg naar het beloofde land. Daarom verwijst dit feest ook naar het op weg gaan naar het beloofde land.

Hoe vieren we deze feesten?

Als het gaat om het Pascha (het terugzien op het voorbijgaan van de verderfengel), is het heel makkelijk aan te wijzen: elke keer dat we samen de dood van de Heer verkondigen, de speciale maaltijd met brood en beker hebben, vieren we de vervulling van het Pascha. De Heer Jezus heeft het zelf aan ons gevraagd dat te doen en het is logisch dat minstens elke week te doen. We hebben aanwijzingen dat de eerste christenen dat op de eerste dag van de week doen en daar hebben we ook goede redenen voor: het stelt ons in staat gelijk het feest van de eerstelingsgarf te vieren (zie hieronder).

Deze speciale maaltijd heeft zeker kenmerken van het Pascha. We kunnen dan ook leren van de viering daarvan voor onze eigen viering. Ten eerste is er het gebod om het vlees *gebraden op het vuur* te eten: we realiseren ons dat Hij in onze plaats onder Gods oordeel is gekomen. Ten tweede wordt het gegeten met *bittere kruiden*: ons hart rouwt over de zonden en probeert te beseffen wat het voor Hem betekende om onze zonden op zich te nemen. Ten derde is er de eis dat je *besneden* moet zijn: alleen als je het kruis van Christus op jezelf hebt toegepast (vgl. Kol.2:11), kun je mee-eten met deze maaltijd - alleen dan heb je ook echt iets te vieren!

Een belangrijk feit uit de historie van het Pascha is dat met het vieren ervan de kalender verandert: *dit zal u de eerste van de maanden van het jaar zijn* (Ex.12:2). Wat achter hen lag, mochten ze vergeten: dit was echt een nieuw begin. Zo geldt

3 Roger Liebi in *The Messiah in the Temple*, p 258

dat voor ons ook: alles vóór onze bekering (het moment dat we voor het eerst het Pascha beleven) telt voor God eigenlijk niet meer, een nieuw leven is begonnen. We trekken Egypte uit, een nieuwe toekomst tegemoet.

Het feest van de ongezuurde broden knoopt alle zondagen aan elkaar: elke week hebben we zeven dagen om uit te zien naar de komst van de Heer en ondertussen feest te vieren met ongezuurde broden (1Kor.5:7,8). Hierdoor brengen we de resultaten van het werk van de Heer op het kruis als het ware in praktijk. Alle resten van het oude deeg gooien we weg en we laten geen nieuwe rotting toe: geen zonde, geen dwaalleer, geen wetticisme, geen liberalisme, geen wereldgeleijkvormigheid, geen afgoderij⁴, geen tijd om terug te verlangen naar Egypte. Lees daarvoor Mat.13:33 en 16:6,11,12, Mark.8:15, Kol.3:5-10, Ef.4:21-24, Gal.5:9, Rom.12:1,2 en Hebr.11:15,16. Het is de praktijk die ons in Rom.6-8 wordt uitgelegd: *hoe zouden wij die ten opzichte van de zonde gestorven zijn, daarin nog leven* (Rom.6:2)? Als we geen tijd besteden aan het oude, maar vooral verlangen naar het nieuwe leven en uitzien naar de komst van de Heer en onze vereniging met Hem, krijgt het zuurdeeg geen kans. Zoals de Heer zelf zegt: *laten uw lendenen omgord zijn en uw lampen brandende* (Luk.12:34).

Het feest van de Opstanding

Tijdens het feest van de ongezuurde broden is onze Heer niet alleen gestorven en in het graf geweest, maar ook opgestaan. Op de eerste dag van de week na het Pascha moesten de Israëlieten de eerstelingsgarf aanbieden in de tempel. Dat was dus in het begin van de oogst (de gerste-oogst). Voordat ze zelf zouden mogen eten van het nieuwe gewas, werd een bundeltje graanhalmen naar de priester gebracht. Deze zou dat voor het aangezicht van de Heer bewegen. In het jaar dat de Heer stierf, viel het aanbieden van de eerstelingsgarf 'drie dagen' na zijn sterven: op die dag stond Hij op en vervulde daarmee dit feest. Voor ons reden te meer om elke eerste dag van de week samen te komen: we herdenken zijn lijden op de dag van zijn opstanding, zoals Hij op diezelfde dag de tekenen van zijn lijden toonde aan zijn discipelen - en de discipelen verblijdden zich (Joh.20:20)! Als we samenkomen om brood te breken (de door de Heer

4 In de gelijkenis van het zuurdeeg (Mat.13:33) verbergt een vrouw het zuurdeeg in drie maten meel (dat is een efa). Deze vierde gelijkenis loopt parallel met de brief aan Thyatira waar we de vrouw Izebel vinden die afgoderij introduceert (wat we in de RK kerk o.a. vinden). Vgl. Zach.5:7-11, waar de vrouw naar haar oorsprong wordt teruggebracht, namelijk Babel.

ingestelde maaltijd te houden), vieren we als het ware drie feesten tegelijk.

Toen onze Heer stierf, werd de ban van de dood al verbroken en werd de toegang tot de genadetroon vrijgemaakt (Mat.27:50-53). De voorhang scheurde en vele heiligen werden opgewekt, die in het graf bleven tot na de opstanding van de Heer en daarna aan velen verschenen. Het Offer was aanvaard, de weg tot God was weer vrij. Daarom kon Hij ook weer opstaan uit de dood. We zouden zelfs geen feest van ongezuurde broden kunnen vieren zonder de opstanding van onze Heer: alleen daardoor kunnen we in nieuwheid van leven wandelen (Rom.6:4). De eerstelingsgarf heeft ook veel te maken met het volgende feest, maar daarover de volgende keer meer.

Conclusie

De eerste drie feesten zijn nauw met elkaar verbonden. Dat gold voor het vieren door het volk Israël (alle drie in de eerste maand, waarbij de eerstelingsgarf veelal tijdens het feest van de ongezuurde broden kon worden aangeboden) alsook voor de vervulling van deze feesten door de Heer Jezus. Ze staan ook samen centraal in het normale christelijke leven: we herdenken de dood van onze Heer aan zijn Maaltijd op de dag van de opstanding en leven vervolgens de hele week vanuit dat volbrachte werk als ongezuurde broden: dat is het feest van het christenleven. We doen dat met onze lendenen omgord en onze staf in de hand: we laten de wereld geestelijk achter en elk moment kan het zover zijn dat we deze wereld ook lichamelijk verlaten en de Heer tegemoet gaan in de lucht.

